

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY TA‘LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

Qo‘lyozma huquqida:
UDK: 658:3:338 (575.1)

DONIYOROVA SHAXNOZA DONIYOROVNA

**SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY RESURLARDAN
FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH**

08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti

**iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
ilmiy darajasini olish uchun**

D I S S E R T A T S I Y A

Ilmiy rahbar:
i.f.d., professor K.Z. Xomitov

Toshkent – 2024

MUNDARIJA

KIRISH	3
I BOB. SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY RESURSLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	12
1.1. Sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslarning mohiyatini tavsiflovchi tushunchalar va nazariy yondashuvlar.....	12
1.2. Sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslar tasnifi va ularning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta'siri.....	23
1.3. Sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini baholash usullari.....	34
Birinchi bob bo'yicha xulosa	49
II BOB. O'ZBEKISTON YENGIL SANOAT TARMOG'II RIVOJLANISHI VA KORXONALARDA IQTISODIY RESURSLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI TAHLILI	51
2.1. O'zbekiston yengil sanoati rivojlanishi holati va tendensiyalari.....	51
2.2. Qashqadaryo viloyati sanoat ishlab chiqarishni rivojlantirish imkoniyatlarini baholash.....	67
2.3. Yengil sanoat korxonalarida resurslardan foydalanish holati tahlili.....	76
Ikkinchi bob bo'yicha xulosa	92
III BOB. INNOVATSION IQTISODIYOTDA SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY RESURSLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	94
3.1. Sanoat korxonalarida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish	94
3.2. Sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlantirish asosida resurs samaradorligini oshirish yo'nalishlari.....	110
3.3. Yengil sanoatda iqtisodiy resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish yo'llari va istiqbollari.....	137
Uchinchi bob bo'yicha xulosa	149
XULOSA	150
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI	152
ILOVALAR	165

KIRISH (falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi annotatsiyasi)

Dissertatsiya mavzusining dolzarbligi va zarurati. Jahon iqtisodiyotining globallashuvi sharoitida zamonaviy sanoatning yuqori darajadagi texnik-texnologik rivojlanish va ixtisoslashish jarayonlari kuchaymoqda. Natijada sanoat ishlab chiqarishi tarkibida ko‘plab ishlab chiqarish bo‘g‘inlarining kengayib borishni resurslardan samarali foydalanishni taqozo etmoqda. “2022 yilda jahon YaIMda sanoatning ulushi 30,0 foizni, mazkur tarmoqda band bo‘lganlar hisssasi esa 23,0 foizni tashkil etgan hamda jahon YaIMning umumiy hajmida sanoatning ulushi Xitoy, AQSh, Hindiston, Yaponiya va Indoneziya davlatlarida eng yuqori ko‘rsatkichga ega bo‘lgan”¹. Bugungi kunda sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish asosida yuqori natijadorlikka erishish va ishlab chiqarishning raqobatbardoshligini oshirish kabi muammolarga alohida ahamiyat qaratilmoqda.

Jahonda sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishda bozor tamoyillariga muvofiq tarmoqda innovatsion faoliyatni rivojlantirish, ishlab chiqarish jarayonlariga resurs-tejamkor texnika-texnologiyalarni joriy qilish, hamda sanoat korxonalarida iqtisodiy samaradorlikka erishish yo‘nalishidagi ilmiy izlanishlarga ustuvor darajada qaralmoqda. Bu borada sanoatda ishlab chiqarish jarayonlarini samarali tashkil qilish, iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini baholash usullarini takomillashtirish, mehnat unumdorligini oshirish omillari va rezervlarini aniqlash, tarmoq korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlantirish kabi yo‘nalishlardagi tadqiqotlar ustuvor ahamiyat kasb etmoqda.

O‘zbekistonda bugungi kunda sanoat korxonalarining muntazam ravishda barqaror rivojlanishi, ularning ishlab chiqarish faoliyati intensivligini ta‘minlashning muhim omili hisoblangan iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishga alohida ahamiyat qaratilmoqda. Shu bilan birga, O‘zbekiston Respublikasida “Sanoatning “drayver” sohasini rivojlantirish va

¹ <https://strategy24.ru/rf/news/rejting-stran-mira-po-obemu-promyshlennogo-proizvodstva>

hududlarning sanoat salohiyatini to‘liq ishga solish maqsadida sanoatda qo‘shilgan qiymat hajmini 45 milliard dollarga yetkazish va 2,5 millionta yuqori daromadli ish o‘rinlarini yaratish”² kabi ustuvor vazifalar belgilangan. Mazkur vazifalarni amalga oshirishda korxonada iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini baholashni resurslardan oqilona foydalanishga ta’sirini belgilovchi omillar hamda ularning korxonalar va sanoat hududlari iqtisodiy rivojlanishini tavsiflovchi indekslar asosida takomillashtirish, korxonalarda iqtisodiy o‘shishni integral baholash usulini ishlab chiqarish jarayonlari rivojlanishining intensiv va ekstensiv omillari ta’sirini e’tiborga olgan holda takomillashtirish, fan sig‘imi yuqori bo‘lgan korxonalarda innovatsion faoliyatni boshqarish samaradorligini oshirish, innovatsion-investitsion faoliyatni rivojlantirish hamda ilmiy-tadqiqot natijalarini amaliyotga joriy etishning maqsadli dasturini amaliyotga joriy qilish, sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishning ilmiy-uslubiy va amaliy jihatlarini tadqiq etish dolzarb hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023 yil 11 sentabrdagi PF-158-son “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi to‘g‘risida”, 2023 yil 12 oktabrdagi PF-169-son “Sanoat va uning bazaviy tarmoqlarini jadal rivojlantirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi farmonlari, 2019 yil 16 sentabrdagi PQ-4453-son “Yengil sanoatni yanada rivojlantirish va tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni rag‘batlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori, Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 30 iyuldagi 633-son “Yoqilg‘i-energetika resurslarining narxlari va tariflarini o‘zgartirish to‘g‘risida”gi Qarori hamda mazkur sohaga tegishli boshqa me‘yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda mazkur dissertatsiya tadqiqoti muayyan darajada xizmat qiladi.

Tadqiqotning respublika fan va texnologiyalari rivojlanishining ustuvor yo‘nalishlariga mosligi. Dissertatsiya tadqiqoti respublika fan va texnologiyalar rivojlanishining “Demokratik va huquqiy jamiyatni ma’naviy-axloqiy va madaniy

² “Ўзбекистон – 2030” стратегияси тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 11 сентябрдаги ПФ-158-сонли Фармони. <https://lex.uz/ru/docs/6600413>

rivojlantirish, innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish” ustuvor yo‘nalishiga muvofiq bajarilgan.

Muammoning o‘rganilganlik darajasi. Iqtisodiy munosabatlar, industrial iqtisodiyotining rivojlanishi, iqtisodiy resurslar, mehnat resurslari shakllanishi muammolarining fundamental asoslari xorijlik olimlar, jumladan, Keyns J.M., Marshall A., Fisher M., Erenberg R.D., Smit R.S., Pigu A., Shumpeter Y.A., Druker P.F. va boshqalar tomonidan tadqiq qilingan³.

Sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslar, mehnat resurslarining shakllanishi, ishlab chiqarish jarayonlarining ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligini oshirish, mehnat unumdorligining o‘shirishini ta‘minlash, innovatsion faoliyatni rivojlantirish kabi muammolar MDH olimlaridan: L.M.Goxberg, V.N.Yusim, I.V.Denisov, A.V.Fomin, B.N.Avdonin, A.M.Batkovskiy, Yu.G.Odegov, A.V.Trachuk, S.Tolkachev, O.S.Suxarev, A.V. Silakov va boshqalar tomonidan tadqiq qilingan⁴.

Shuningdek, mazkur muammolar tadqiqoti o‘zbekistonlik olimlar Q.X.Abdurahmonov, B.A.Abdukarimov, Sh.N.Zaynutdinov, M.A.Mahkamova, A.Ortiqov, M.L.Tursunxo‘jaev, A.M.Qodirov, B.X.Umurzakov, E.X.Maxmudov, D.Tojiboeva, M.Yu.Isoqov, Sh.M.Yuldasheva va boshqalarning ilmiy ishlarida atroflicha yoritib berilgan⁵.

³ Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / Пер. сангл. проф. Н.Н.Любимова, под. ред. д.э.н., проф. Л.П.Куракова. – М.: МИЭМП, 2010; Маршалл А. Принципы экономической науки / А.Маршалл: В 3 т. - М.: Прогресс-Т.3. 1984. -119 с.; Regional labor markets. Analytical contributions and cross-national comparisons. Ed. by. M.Fischer and P.Nijkamp. - Elsevier Science Publishing Co, 1987. -500 p.; Эренберг Р.Д., Смит Р.С. Современная экономика труда. Теория и государственная политика / Пер. с англ. – М., 1996, 34-б.; Пигу А. Экономическая теория благосостояния / Пигу А.: В 2 т. - М.: Прогресс - Т.2- 1985. – 240 с.; Шумпетер Й. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия [Текст] / Й. Шумпетер: пер. с англ. предисл. В.С. Автономова. – М.: ЭКСМО, 2007. – 864 с.; Друкер П. Бизнес и инновации [Текст] / П. Друкер: пер. с англ. – М.: Вильямс, 2007. - 350 с.

⁴ Экономика знаний в терминах статистики: наука, технологии, инновации, образование, информационное общество: словарь. Под ред. Гохберга Л.М. – М.: Экономика, 2012. – 240 с.; Экономико-технологическое развитие фирм: учебник / В.Н.Юсим, И.В.Денисов. – М.: РЭУ им. Г. В. Плеханова, 2012. – 148 с.; Фомина А.В. Управление развитием высокотехнологичных предприятий наукоемких отраслей промышленности / А.В.Фомина, Б.Н.Авдонин, А.М.Батьковский, М.А.Батьковский. – М.: Креативная экономика, 2014. – 400 с.; Одегов Ю. Г., Абдурахманов К.Х., Котова Л.Р. Оценка эффективности работы с персоналом: методологический подход: Учебно-практическое пособие. - М.: Издательство «Альфа-Пресс», 2011. - 752 с.; Трачук А.В. Инновации как условие долгосрочной устойчивости российской промышленности / А.В. Трачук // Эффективное антикризисное управление. – 2012. – № 6. – С. 66-71.; Толкачев С. Промышленная политика и «мейнстрим»: причины несовместимости / С. Толкачев // Экономист. – 2014. – № 4. – С. 70-80.; Сухарев О.С. Экономика технологического развития / О.С. Сухарев. – М.: Финансы и статистика, 2008. – 481 с.; Силаков А.В. Управление технологическими рисками в промышленных проектах / А.В. Силаков, В.В. Силакова // Проблемы теории и практики управления. – 2014. – №5. – С. 106-112.

⁵ Қ.Х.Абдурахмонов. Меҳнат иқтисодиёти: Назария ва амалиёт / Дарслик. Қайта ишланган ва тўлдирилган 3-нашр. – Т.: ЎзР ФА «FAN» нашриёт давлат корхонаси, 2019. -592 б; Б.А.Абдукаримов ва бошқалар.

Yuqorida ta’kidlab o‘tilgan iqtisodchi olimlarning ilmiy izlanishlarida iqtisodiyotning innovatsion shakllanishi sharoitida sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish mexanizmlari atroflicha o‘rganilmagan. Shuningdek, sanoatda innovatsion faoliyatni rivojlantirish asosida iqtisodiy resurslar samarali foydalanish masalalari qisman o‘z aksini topgan. Bugungi kunda sanoatda iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish bilan bog‘liq tadqiqotlar yetarli darajada emasligi mazkur mavzuda chuqur ilmiy-uslubiy izlanishlarni amalga oshirishni taqozo etadi.

Tadqiqotning dissertatsiya bajarilgan oliy ta’lim muassasasining ilmiy-tadqiqot ishlari rejalari bilan bog‘liqligi. Mazkur dissertatsiya tadqiqoti Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti ilmiy-tadqiqot ishlari rejasiga muvofiq IL-402104337 “Qishloq hududlarida xususiy sektorni kengaytirish xususiyatlarini tadqiq qilish va uning respublika agrar sohasini barqaror o‘sishiga ta’sirini baholash indekatorlarini ishlab chiqish” mavzusidagi (2022-2024 yy.) amaliy loyiha doirasida bajarilgan.

Tadqiqotning maqsadi sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish bo‘yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqotning vazifalari:

“iqtisodiy resurs” kategoriyasining mohiyati va mazmunini nazariy jihatdan tahlil etish hamda muallif qarashlarini shakllantirish;

sanoatda iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish tamoyillarini ishlab chiqish;

“Корхона иқтисодиёти”. Дарслик. 2-нашри. – Т.: “Фан ва технология” нашриёти, 2013. – 368 б.; Зайнутдинов Ш.Н. “Совершенствование организации труда в условиях ускорения научно-технического прогресса (на материалах промышленности Узбекской ССР)”: дисс.д-р.экон.наук. – Т. 1988.; Махкамова М.А. “Формирование организационно-экономического механизма управления инновационной деятельностью на предприятиях машиностроения Республики Узбекистан”: дисс. д-р. экон. наук. – Т.: ТГТУ, 1999.; А.Ортиқов. “Саноат иқтисодиёти“ (дарслик). – Т.: ТДИУ. 2004; Турсунхўжаев М.Л. “Проблемы совершенствования организации оплаты труда работников промышленности (на примере легкой промышленности Узбекистана)”: дисс.д-р.экон.наук. – Т. 1975.; Умурзаков Б.Х. ва б. Меҳнат ресурслари шаклланиши ва тақсимланишининг ҳудудий хусусиятлари. Монография. –Т.: «LESSON PRESS» 2017. 188 б.; Маҳмудов Э.Х. «Корхона иқтисодиёти» - Т.: ТДИУ 2004. - 208 бет; Маҳмудов Э.Х., Исоқов М.Ю. «Капитал қурилиш иқтисодиёти» (маърузалар матни) - Т.: ТДИУ 2005; Д.Тожибоева. Самарадорлик ва унга назарий жиҳатдан классик ва неоклассик ёндашув. // Халқаро молия ва ҳисоб электрон журнал. – Т.: №5, 2017; Юлдашева Ш.М. «Саноат тармоқлари технологияси» - (ўқув қўлланма) - Т.: ТДИУ 2004. - 304 бет.

sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslarni boshqarish va ulardan samarali foydalanishning tashqi va ichki omillarini aniqlash;

sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini baholash usullarini aniqlash;

O‘zbekiston yengil sanoati rivojlanishi holati va tendensiyalarini tahlil etish;
sanoat korxonalarini faoliyati rivojlanishining omilli tahlilini amalga oshirish;
hududiy sanoat ishlab chiqarishni rivojlanishining ekonometrik tahlilini amalga oshirish;

sanoat korxonalarida mehnat unumdorligini oshirish omillari va rezervlarini aniqlash;

sanoat korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlarini aniqlash;

sanoatda iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish yo‘llari va istiqbollari bo‘yicha ilmiy asoslangan xulosa va tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqotning ob’ekti sifatida yengil sanoat ishlab chiqarish korxonalarini faoliyati olingan.

Tadqiqotning predmeti bo‘lib iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi sharoitida sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish bilan bog‘liq munosabatlar hisoblanadi.

Tadqiqotning usullari. Dissertatsiyada tizimli tahlil, guruhlashtirish, induksiya-deduksiya, mantiqiy va taqqoslama tahlil, abstrakt-mantiqiy fikrlash, statistik va omilli tahlil, ekonometrik tahlil va prognozlashtirish usullaridan foydalanilgan.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi quyidagilardan iborat:

uslubiy yondashuvga ko‘ra, “iqtisodiy resurs” tushunchasining iqtisodiy mazmuni jamiyat (tarmoq, korxonalar) maqsadlariga erishish uchun ishlab chiqarish (xizmat ko‘rsatish, ish bajarish) jarayonida potensial foydalaniladigan cheklangan tavsifga ega tabiiy, moddiy, nomoddiy va inson resurslari majmui hamda iqtisodiy faoliyatning zarur tarkibiy elementlari va shart-sharoitlari bazasini birlashtirish integratsiyalashgan tadbirkorlik sub’ektlari faoliyatini rivojlanish strategiyasiga

muvoqif holda resurslarni boshqarish tizimini yaratish nuqtai nazaridan takomillashtirilgan;

sanoat korxonalarida iqtisodiy o'sishni integral baholash usulini ishlab chiqarish jarayonlari rivojlanishining intensiv va ekstensiv omillari ta'siri xususiyatlariga ko'ra takomillashtirish orqali ularning xususiy ko'rsatkichlar vosi tasidagi o'zaro bog'liqligi intensiv ($I_r > 1$ bo'lgan holatda) va ekstensiv ($I_r < 1$ bo'lgan holatda) omillar ta'sirida sodir bo'lishi shartlari asoslangan;

Qashqadaryo viloyati sanoat korxonalarining texnik-texnologik rivojlanishi (TT_r), tarmoq qonunchilik tizimi (T_{tq}), bozordagi raqobat (R_b), iste'molchilar talabining shakllanishi (T_i) bilan bog'liq tashqi omillar hamda korxonaning rivojlanish strategiyasi (RS_k), ishlab chiqarish jarayonlarini tashkil etish (TE_i), korxonaning moliyalashtirish imkoniyatlari (MI_k)ni ifodalovchi ichki omillar o'rtasidagi maqbul nisbat (0,21; 0,28; 0,17; 0,34 / 0,32; 0,35; 0,33) ni ta'minlash orqali iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish asoslangan;

Qashqadaryo viloyatida sanoatning barqaror rivojlanish dinamikasi hamda tarmoqda yalpi ishlab chiqarish hajmini oshirishning 2030 yilga qadar prognoz ko'rsatkichlari ishlab chiqilgan.

Tadqiqotning amaliy natijalari quyidagilardan iborat:

sanoatning fan sig'imi yuqori bo'lgan korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarish samaradorligini oshirish, innovatsion-investitsion faoliyatni rivojlantirish hamda ilmiy-tadqiqot natijalarini amaliyotga joriy etishning maqsadli dasturini realizatsiya qilish taklifi asoslangan;

sanoat korxonalarining texnik-texnologik rivojlanishi, tarmoq qonunchilik tizimi, bozordagi raqobat, iste'molchilar talabining shakllanishi bilan bog'liq tashqi omillar hamda korxonaning rivojlanish strategiyasi, ishlab chiqarish jarayonlarini tashkil etish, korxonaning moliyalashtirish imkoniyatlarini ifodalovchi ichki omillar tasniflangan;

korxonada innovatsion faoliyatning tashqi va ichki omillarini hisobga olgan holda innovatsion loyihalarni baholash, resurslardan funksional-maqsadli

foydalanishni optimallashtirish hamda innovatsion loyihalarni amalga oshirishga yo‘naltirilgan innovatsion faoliyatini boshqarish algoritmi ishlab chiqilgan.

Tadqiqot natijalarining ishonchliligi. Tadqiqot natijalarining ishonchliligi qo‘llanilgan yondashuvlar va usullarning maqsadga muvofiqligi, ma‘lumotlarning rasmiy manbalardan, jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining statistik ma‘lumotlari, Qashqadaryo viloyati Davlat statistika Bosh boshqarmasi va Qashqadaryo viloyati sanoat korxonalarining hisobotlaridan olingani hamda tegishli xulosa va tavsiyalarning vakolatli tuzilmalar tomonidan amaliyotga joriy qilingani bilan belgilanadi.

Tadqiqot natijalarining ilmiy va amaliy ahamiyati. Tadqiqot natijalarining ilmiy ahamiyati dissertatsiyada ishlab chiqilgan taklif va tavsiyalardan sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish, korxonalarining resurs salohiyatini oshirish, korxonalarda iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini baholash usullarini takomillashtirish, mehnat unumdorligini oshirish, innovatsion faoliyatni rivojlantirish yo‘nalishlarida ilmiy apparatni boyitish bilan izohlanadi.

Tadqiqot natijalarining amaliy ahamiyati sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish, innovatsion rivojlanishni ta‘minlash, mehnat unumdorligini oshirish, sohaga oid me‘yoriy hujjatlarni tayyorlash, shuningdek, sanoat korxonalarini rivojlantirishga yo‘naltirilgan kompleks chora-tadbirlar majmuini ishlab chiqishda, “Iqtisodiyot nazariyasi”, “Sanoat iqtisodiyoti”, “Korxonalar iqtisodiyoti” fanlari bo‘yicha o‘quv dasturlarini takomillashtirish, darslik, o‘quv va uslubiy qo‘llanmalar tayyorlashda foydalanish mumkinligi bilan izohlanadi.

Tadqiqot natijalarining joriy qilinishi. Sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish bo‘yicha olingan ilmiy natijalar asosida:

uslubiy yondashuvga ko‘ra, “iqtisodiy resurs” tushunchasining iqtisodiy mazmunini jamiyat (tarmoq, korxonalar) maqsadlariga erishish uchun ishlab chiqarish (xizmat ko‘rsatish, ish bajarish) jarayonida potensial foydalaniladigan

cheklangan tavsifga ega tabiiy, moddiy, nomoddiy va inson resurslari majmui hamda iqtisodiy faoliyatning zarur tarkibiy elementlari va shart-sharoitlari bazasini birlashtirish integratsiyalashgan tadbirkorlik sub'ektlari faoliyatini rivojlanish strategiyasiga muvofiq holda resurslarni boshqarish tizimini yaratish nuqtai nazaridan takomillashtirishga oid nazariy-uslubiy materiallardan oliy o'quv yurtlari talabalari uchun tavsiya etilgan "Sanoat iqtisodiyoti" nomli darslikni tayyorlashda foydalanilgan (Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti rektorining 2023-yil 29-sentabrdagi 314-sonli buyrug'i). Mazkur ilmiy taklifning amaliyotga joriy etilishi natijasida talabalarda resurslari majmui hamda iqtisodiy faoliyatning zarur tarkibiy elementlari va shart-sharoitlari bazasini birlashtirish integratsiyalashgan tadbirkorlik sub'ektlari faoliyatini rivojlanish strategiyasiga muvofiq holda resurslarni boshqarish tizimini yaratish nuqtai nazaridan takomillashtirilgan "iqtisodiy resurs" tushunchasining iqtisodiy mazmuni bo'yicha nazariy bilimlarni yanada kengaytirish imkoni yaratilgan;

sanoat korxonalarida iqtisodiy o'sishni integral baholash usulini ishlab chiqarish jarayonlari rivojlanishining intensiv va ekstensiv omillari ta'siri xususiyatlariga ko'ra takomillashtirish orqali ularning xususiy ko'rsatkichlar vositasidagi o'zaro bog'liqligi intensiv ($I_r > 1$ bo'lgan holatda) va ekstensiv ($I_r < 1$ bo'lgan holatda) omillar ta'sirida sodir bo'lishi shartlari bo'yicha taklifi O'zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat palatasining hududiy boshqarmalari amaliyotiga foydalanish uchun qabul qilingan. (Savdo-sanoat palatasining 2024-yil 29-maydagi 9/03-31-8856-son ma'lumotnomasi). Mazkur ilmiy taklifning amaliyotga joriy etilishi natijasida sanoat korxonalarida mehnat unumdorligi va fondlar qaytimi indekslarining 1,0 koeffitsientdan oshirish orqali iqtisodiy o'sish darajasining umumiy indeksini 1,6 koeffitsientga oshirishga erishilgan;

Qashqadaryo viloyati sanoat korxonalarining texnik-texnologik rivojlanishi (TT_r), tarmoq qonunchilik tizimi (T_{tq}), bozordagi raqobat (R_b), iste'molchilar talabining shakllanishi (T_i) bilan bog'liq tashqi omillar hamda korxonaning rivojlanish strategiyasi (RS_k), ishlab chiqarish jarayonlarini tashkil etish (TE_i),

korxonaning moliyalashtirish imkoniyatlari (MI_k)ni ifodalovchi ichki omillar o'rtasidagi maqbul nisbat (0,21; 0,28; 0,17; 0,34 / 0,32; 0,35; 0,33) ni ta'minlash orqali iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish taklifi O'zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat palatasining hududiy boshqarmalari amaliyotiga foydalanish uchun qabul qilingan. (Savdo-sanoat palatasining 2024-yil 29-maydagi 9/03-31-8856-son ma'lumotnomasi). Mazkur ilmiy taklifning amaliyotga joriy etilishi natijasida sanoat korxonasini rivojlantirish uchun strategik biznes qarorlarini ishlab chiqishda maqsadlarni aniqlash hamda resurslardan samarali foydalanish imkoni yaratilgan;

Qashqadaryo viloyatida sanoatning barqaror rivojlanish dinamikasi hamda tarmoqda yalpi ishlab chiqarish hajmini oshirishning 2030 yilga qadar ishlab chiqilgan prognoz ko'rsatkichlaridan O'zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat palatasining hududiy bo'limlari amaliyotida foydalanilgan (Savdo-sanoat palatasining 2024-yil 29-maydagi 9/03-31-8856-son ma'lumotnomasi). Ushbu prognoz ko'rsatkichlaridan foydalanish 2030 yilga kelib, Qashqadaryo viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sub'ektlari tomonidan yaratiladigan jami sanoat mahsuloti hajmini 52,9 foizga va qayta ishlash sanoati hajmini 36,4 foizga oshishi imkonini beradi

Tadqiqot natijalarining aprobatsiyasi. Tadqiqot natijalari 5 ta, jumladan, respublika miqyosidagi 3 ta va 2 ta xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyada muhokamadan o'tkazilgan.

Tadqiqot natijalarining e'lon qilinganligi. Dissertatsiya mavzusi bo'yicha jami 13 ta ilmiy ish, shu jumladan, O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish bo'yicha tavsiya etilgan ilmiy nashrlarda 8 ta maqola, jumladan, 5 tasi respublika va 3 tasi xorijiy jurnallarda nashr etilgan.

Dissertatsiyaning tuzilishi va hajmi. Dissertatsiya tarkibi kirish, uchta bob, xulosa, foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati va ilovalardan iborat. Ishning umumiy hajmi 152 betni tashkil etgan.